

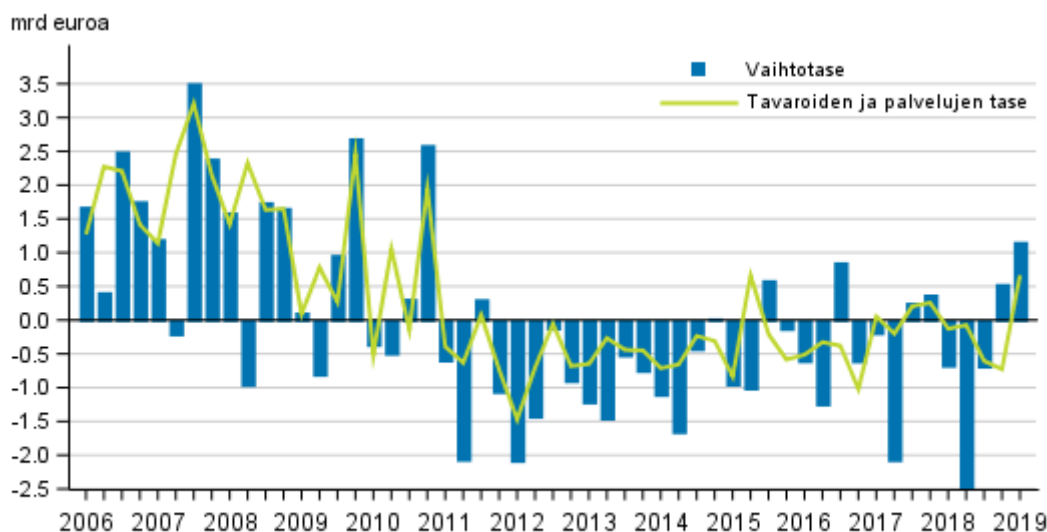
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2019, 1. neljännes, huhtikuu

Vaihtotase ylijäämäinen ensimmäisellä neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui

Vaihtotase oli ylijäämäinen vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo kasvoi 4 prosenttia ja palveluviennin arvo 7 prosenttia. Tavaroiden nettovienti kääntyi positiiviseksi. Tavarakaupan ohella ensitulon tili oli positiivinen. Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase

Vaihtotase

Vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä vaihtotase oli 1,2 miljardia euroa ylijäämäinen. Tavaroiden ja palvelujen tase oli 0,7 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen alaeristä ensitulon tili oli 0,8 miljardia euroa ylijäämäinen ja tulojen uudelleenjaon tili 0,3 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 1,1 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataaseen ylijäämää kertyi 0,2 miljardia euroa. Palvelutase oli 0,5 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä. Palvelutaseen alijäämää selittävät etenkin televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalveluiden sekä muiden liike-elämän palveluiden tuonnin vahvistuminen verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen.

Maksutaseen mukainen tavaravienti oli 16,0 miljardia euroa vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä eli tavaravienti vahvistui 4 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Tavaratuonti laski 14,9 miljardiin euroon eli 2 prosenttia vuoden takaisesta. Vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä palveluvienti kasvoi 7 prosenttia ja palvelutuonti 9 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Palveluvienti oli 7,0 miljardia euroa ja palvelutuonti 7,5 miljardia euroa ja näin ollen palvelutase oli jälleen alijäämäinen.

Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2015 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo ensimmäisellä neljänneksellä

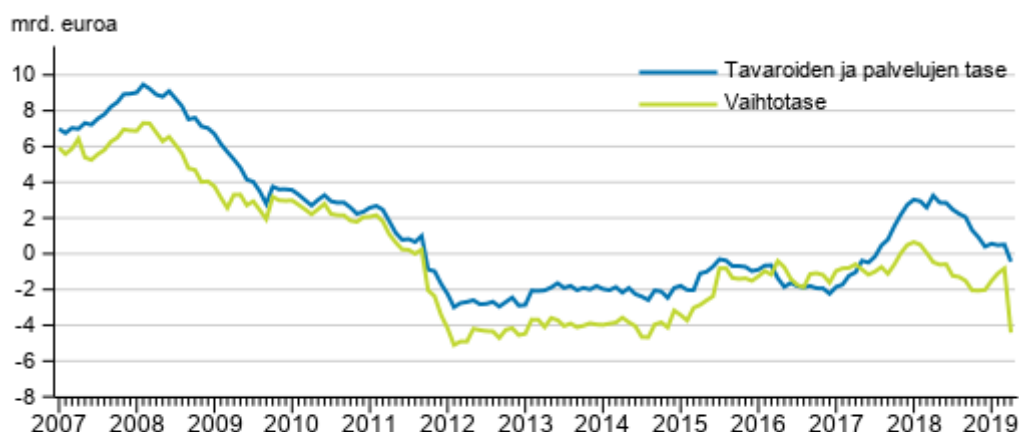
Ensitulon tili oli 0,8 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä. Ensitulon tili pitää sisällään Suomesta ulkomaille maksetut ja ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, sijoitustulot ja muun ensitulon. Ensitulon ylijäämä johtui pääasiassa sijoitustuloista, joihin luetaan mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Sijoitustuloja maksettiin Suomeen nettomääräisesti 0,6 miljardia euroa vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,3 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä.

Vaihtotase alijäämäinen huhtikuussa 2019

Vaihtotase oli huhtikuussa 4,2 miljardia euroa alijäämäinen. Maksutaseen mukainen tavaraviennin arvo laski 8 prosenttia vuodentakaisesta. Ensitulon tili oli voimakkaasti alijäämäinen, mikä johtui ulkomaille maksettujen sijoitustulojen kasvusta. Ulkomaille maksettujen sijoitustulojen kasvu johtui pääosin viime vuoden lopulla tapahtuneista kansainvälisistä yritysjärjestelyistä. Näiden järjestelyjen lopullinen vaikutus maksutaseen kehitykseen nähdään mahdollisesti vasta vuoden 2020 syyskuussa tilastovuoden 2019 vuositietojen päivittyessä. Myös maksutaseen mukainen kauppataase, palvelutase ja tulojen uudelleenjaon tili olivat alijäämäisiä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

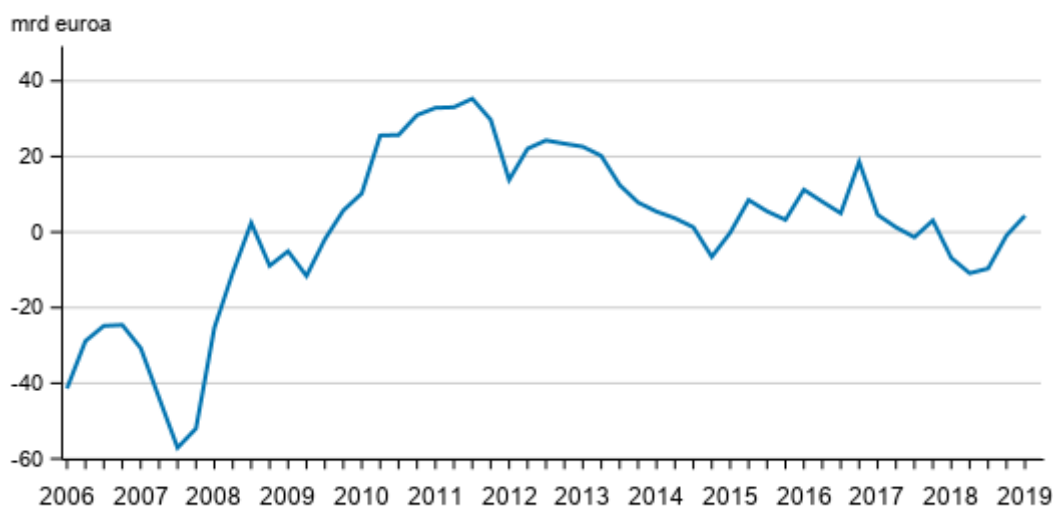
Ulkomainen nettovarallisuusasema vahvistui edelliseltä neljännekseltä

Vuoden 2019 ensimmäisen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia ulkomailta 811,2 miljardia euroa ja bruttovelkoja ulkomaille 806,9 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten 4,3 miljardia euroa, kun saamisia oli velkoja enemmän.

Ulkomainen nettovarallisuusasema kohentui edellisestä neljänneksestä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -0,9 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman muutoksesta rahoitustaloustoimet olivat 1,6 miljardia euroa ja luokitus- ja muut arvomuutokset 3,7 miljardia.

Ulkomaisten saamisten ja velkojen kanta kasvoi voimakkaasti vuoden 2018 viimeisellä neljänneksellä merkittävän yritysjärjestelyn seurauksena ja saamis- ja velkakantojen kasvu jatkui myös vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Ulkomaiset saamiset kasvoivat eniten käteisen ja talletusten, sekä osakkeiden ja sijoitusrahasto-osuuksien lisäyksien ja arvomuutosten myötä. Velkakantaa kasvattivat käteinen ja talletusten ja velkapaperien lisäykset.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Pääomaa virtasi ulkomaille muiden sijoitusten muodossa

Sijoituslajeittain tutkittuna suurimmat nettosaamiset, 37,6 miljardia, olivat suorissa sijoituksissa. Muiden sijoitusten nettosaamiset olivat 28,5 miljardia euroa. Suurimmat nettovelat, 69,6 miljardia, olivat arvopaperisijoituksissa, mikä selittyy joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden velkakannalla, kun taas osake- ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat velkoja suuremmat.

Pääomaa virtasi vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä eniten ulkomaille muiden sijoitusten muodossa. Tämän sijoituslajin merkittävimpiä rahoitusvaateita ovat käteinen ja talletukset sekä lainat. Pääomaa virtasi ulkomailta Suomeen eniten arvopaperisijoitusten muodossa.

Sijoittajasektoreittain tutkittuna ulkomaiset saamiset kasvoivat eniten keskuspankkisektorilla ja muilla rahalaitoksilla. Velkakannan kasvu selittyi muiden rahalaitosten ja yritysten velkojen kasvulla. Kun nettovarallisuusasemaa tutkii sektoreittain, nettosaamisia ulkomailta oli eniten sosiaaliturvarahastoilla, joista merkittävimpiä ovat työeläkelaitokset. Sosiaaliturvarahastoilla oli ulkomaisista nettosaamisista 147,9 miljardia euroa, joista 113,7 miljardia euroa oli osakkeissa ja sijoitusrahasto-osuuksissa. Nettovelkoja oli eniten muilla rahalaitoksilla, 133,9 miljardia euroa, ja yrityksillä 95,9 miljardia euroa.

Rahoitustaseen virtatiedot vuoden 2017 ja 2018 osalta revisoituivat. Merkittävimmät revisiot koskivat sijoitusrahasto-osuuksien, osakkeiden ja joukkovelkakirjojen nettovirtoja.

Rahoitustase huhtikuussa 2019

Pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomaille 2,6 miljardia euroa. Sijoituslajeittain tarkasteltuna pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomaille 8,3 miljardia muiden sijoitusten muodossa ja ulkomailta Suomeen 5,8 miljardia arvopaperisijoituksina.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2019, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2019, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2019, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2019, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2018/Q1	2018/Q2	2018/Q3	2018/Q4	2019/Q1
Tulot	1. Vaihtotase	26 075	27 296	25 970	29 222	28 022
	1.1 Tavarat	15 326	16 213	15 267	16 230	15 977
	1.2 Palvelut	6 572	6 567	6 832	7 873	7 040
	1.3 Ensitulo	3 829	4 256	3 572	4 797	4 398
	1.4 Tulojen uudelleenjako	347	261	298	323	607
Menot	1. Vaihtotase	26 752	30 187	26 660	28 686	26 862
	1.1 Tavarat	15 127	15 349	15 478	16 272	14 858
	1.2 Palvelut	6 898	7 501	7 226	8 557	7 496
	1.3 Ensitulo	3 686	6 509	3 107	2 978	3 577
	1.4 Tulojen uudelleenjako	1 040	829	848	878	931

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2019, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2018/Q1	2018/Q2	2018/Q3	2018/Q4	2019/Q1
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-13 736	-23 814	-5 227	-35 244	24 688
	S11 Yritykset	-8 475	-11 883	-7 275	-11 715	-5 347
	S121 Keskuspankki	17 207	-2 673	5 421	-22 512	30 215
	S122 Muut rahalaitokset	-8 981	3 201	8 598	12 011	11 173
	S123 Rahamarkkinarahastot	-183	-19	-197	4	-43
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	2 165	645	73	-1 356	-1 980
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	1 143	-192	23	-864	1 178
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	51	-129	243	96	358
	S1311 Valtionhallinto	-8 552	-5 280	-5 523	-4 128	-3 927
	S1313 Paikallishallinto	27	-4	-4	-4	-2
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-8 459	-7 593	-6 680	-6 110	-7 147
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	321	114	95	-667	210
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-8 851	-23 000	-4 110	-31 919
S11 Yritykset		-3 828	-12 703	-7 425	-11 519	-5 401
S121 Keskuspankki		-984	993	-104	1 068	-990
S122 Muut rahalaitokset		14 120	2 783	14 776	-9 758	45 110
S123 Rahamarkkinarahastot		-10	7		39	-8
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		286	370	501	46	-1 500
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		2 346	622	960	1 451	-1 065
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		154	122	133	49	-48
S1311 Valtionhallinto		-9 748	-6 104	-6 540	-4 311	-5 073
S1313 Paikallishallinto		-21	-42	7	-7	41
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-11 165	-9 048	-6 417	-8 977	-7 946
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-4 886	-814	-1 117	-3 325
	S11 Yritykset	-4 647	820	150	-196	55
	S121 Keskuspankki	18 191	-3 666	5 525	-23 580	31 205
	S122 Muut rahalaitokset	-23 101	419	-6 178	21 769	-33 937
	S123 Rahamarkkinarahastot	-173	-26	-196	-35	-35
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 879	275	-428	-1 401	-480
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-1 203	-814	-937	-2 315	2 242
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-103	-251	110	47	406
	S1311 Valtionhallinto	1 196	824	1 017	183	1 146
	S1313 Paikallishallinto	48	38	-11	3	-43
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	2 706	1 455	-263	2 867	800
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	321	114	95	-667	210

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2019, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2018/Q1	2018/Q2	2018/Q3	2018/Q4	2019/Q1
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	629 917	636 325	655 838	741 922	811 201
	S11 Yritykset	141 943	138 632	139 830	129 910	132 905
	S121 Keskuspankki	85 943	83 574	88 655	66 362	97 137
	S122 Muut rahalaitokset	69 295	74 002	82 376	230 149	248 346
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 366	2 340	2 138	2 129	.
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	81 659	83 212	84 420	77 057	81 936
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	42 110	43 248	45 344	36 541	38 628
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	30 733	30 948	31 260	30 078	31 490
	S1311 Valtionhallinto	12 700	13 199	12 998	12 165	14 012
	S1313 Paikallishallinto	744	741	745	681	728
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	147 609	151 470	152 390	145 586	153 766
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	14 815	14 958	15 683	11 264	12 254
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	636 756	647 210	665 487	742 819
S11 Yritykset		230 818	234 202	237 576	214 060	228 811
S121 Keskuspankki		12 325	13 130	12 876	13 570	12 690
S122 Muut rahalaitokset		210 999	215 100	229 462	333 156	382 242
S123 Rahamarkkinarahastot		21	29	28	68	1
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		26 205	27 037	28 114	26 221	26 244
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		49 756	50 612	52 977	52 711	52 917
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		2 998	3 113	3 236	3 247	3 247
S1311 Valtionhallinto		93 655	93 514	91 051	90 355	90 483
S1313 Paikallishallinto		3 963	3 921	3 928	3 921	4 330
S1314 Sosiaaliturvarahastot		6 015	6 552	6 238	5 511	5 895
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-6 839	-10 884	-9 649	-898
	S11 Yritykset	-88 875	-95 570	-97 747	-84 150	-95 906
	S121 Keskuspankki	73 618	70 444	75 779	52 791	84 447
	S122 Muut rahalaitokset	-141 704	-141 098	-147 086	-103 007	-133 895
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 344	2 311	2 110	2 062	-1
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	55 454	56 176	56 305	50 836	55 692
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-7 646	-7 363	-7 633	-16 170	-14 289
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	27 735	27 835	28 023	26 831	28 243
	S1311 Valtionhallinto	-80 955	-80 315	-78 054	-78 189	-76 471
	S1313 Paikallishallinto	-3 219	-3 180	-3 183	-3 240	-3 602
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	141 594	144 918	146 152	140 075	147 871
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	14 815	14 958	15 683	11 264	12 254

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2018	12 kk:n liukuva summa	2019/03	2019/04
1. Vaihtotase	-3 722	-5 302	-238	-4 244
1.1. Tavarat	809	964	205	-192
1.2. Palvelut	-2 338	-2 457	-180	-253
1.3. Ensitulo	173	-1 906	-170	-3 695
1.4. Tulojen uudelleenjakso	-2 365	-1 903	-93	-105
2. Pääomatase	183	183	16	15
3. Rahoitustase	-10 141	1 295	1 809	2 665
3.1. Suorat sijoitukset	8 311	4 751	-711	-349
3.2. Arvopaperisijoitukset	-21 494	-37 481	-6 725	-5 820
3.3. Muut sijoitukset	3 166	32 210	9 189	8 261
3.4. Johdannaiset	-70	1 366	111	461
3.5. Valuuttavaranto	-54	449	-54	111
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-6 603	6 414	2 031	6 894

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetysmaan mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Hanna Björklund 029 551 3296

Risto Sippola 029 551 3383

Vastaava tilastojohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi